

προδημοσίευση

Η ΣΥΛΛΟΓΗ ΔΙΣΚΩΝ ΓΡΑΜΜΟΦΩΝΟΥ ΟΙ "ΛΑΪΚΕΣ" ΗΧΟΓΡΑΦΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΛΒΙΡΑ ΝΤΕ ΙΝΤΑΛΓΚΟ

(...γνωστή και ως δασκάλα της Μαρίας Κάλλας)

Αριστομένη Καλυβιώτη

Η μεγάλη ισπανίδα υψίφωνος Ελβίρα Ντε Ιντάλγκο (1888-1980), είναι περισσότερο γνωστή ως δασκάλα της Μαρίας Κάλλας. Είχε εγκατασταθεί στη χώρα μας την περίοδο 1930-1948. Το χρονικό διάστημα 1934-1947 ήταν καθηγήτρια τραγουδιού και μελοδράματος στο Ω-δέιο Αθηνών.

Παρ' ότι ισπανικής καταγωγής, είχε αποκτήσει μεγάλη ευχέρεια στο ελληνικό τραγούδι. Εκτενές βιογραφικό της και παρουσίαση της καλλιτεχνικής καριέρας της, υπάρχουν στο ένθετο σημείωμα ενός άλμπουμ με δίσκους L.P. που έχει τον τίτλο "ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΛΥΡΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ 100 ΧΡΟΝΙΑ". Στα παραπάνω L.P. συμπεριλαμβάνονται δύο τραγούδια της: το "ΜΠΑΡΜΠΑ ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΝΑΤΑΣ" και το "ΤΡΑ ΛΑ ΛΑ".

Τα τραγούδια αυτά ηχογραφήθηκαν στην Αθήνα, την περίοδο από 23 Νοεμβρίου 1933 μέχρι 13 Ιανουαρίου 1934, από την εταιρεία δίσκων Η.Μ.Β. Στο ένθετο του άλμπουμ περιλαμβάνεται, επίσης, μία δισκογραφία από 10 τραγούδια της, που ηχογράφησε την ίδια χρονιά, πάντα στην Η.Μ.Β. Σχεδόν όλα τα παραπάνω τραγούδια ανήκουν στον χώρο του "λυρικού" τραγουδιού.

Στο παρόν μικρό αφιέρωμα στην μεγάλη υψίφωνο, θα αναφερθούμε στα "λαϊκού" ύφους τραγούδια που ηχογράφησε στην Ελλάδα το 1937, λίγο αργότερα δηλαδή από την πρώτη ομάδα των ηχογραφήσεών της.

Τι συνετέλεσε, όμως, ώστε η μεγάλη καλλιτέχνη να ηχογραφήσει τέτοιου είδους τραγούδια, μας είναι άγνωστο. Τη στιγμή, μάλιστα, που τον ίδιο χρόνο 1937, σταμάτησε τις εμφανίσεις της στο θέατρο.

Τα τραγούδια αυτά, πέντε τον αριθμό, ηχογραφήθηκαν στην Αθήνα, για λογαριασμό της εταιρείας δίσκων ΟΥΔΕΟΝ. Στις επικείμενες των δίσκων που κυκλοφόρησαν, εμφανίζεται με το ψευδώνυμο "Ελβίρα Κάικη". Ποιός είναι ο λόγος του γεγονότος αυτού δεν ξέρουμε.

- Να μην ήθελε η ίδια να εμφανιστεί το όνομά της σε τελείσεις "λαϊκών" τραγουδιών;

Μας φαίνεται απίθανο, γιατί μπορούσε να μην τα τραγουδάσει καθόλου. Το γεγονός να υπήρχε κάποια δέ-

σμευσή της στην εταιρεία δίσκων Η.Μ.Β., πρέπει μάλλον να αποκλεισθεί: Στο συμβόλαιο που υπέγραψε με την Η.Μ.Β. υπήρχε πράγματι τέτοια δέσμευση, που τελείωνε όμως τον Δεκέμβριο του 1935².

Πιο πιθανή θεωρούμε την εκδοχή η αλλαγή να έγινε

- Η υψίφωνος Ελβίρα Ντε Ιντάλγκο (φωτογρ. Στ. Καρίνης, Αθήνα 1935). Από το ένθετο του άλμπουμ "ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΛΥΡΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ".

από τους υπεύθυνους της εταιρείας ODEON, γιατί στο κοινό που απευθύνονταν οι δίσκοι το όνομα "Ντε Ιντάλγκο" θα προκαλούσε δυσπιστία. Έτσι, τα κυκλοφόρησε με ψευδώνυμο.

Έχουμε εντοπίσει, όπως είπαμε, πέντε τραγούδια. Αν' αυτά δύο εμφανίζονται ως συνθέσεις του Βασίλη Τσιτσάνη, δύο του Σπύρου Περιστέρη και ένα του Δημήτρη Περδικόπουλου.

Ας δούμε πρώτα τα δύο τραγούδια του Βασίλη Τσιτσάνη. Έχουν τίτλους "ΠΙΚΡΟΣ ΕΙΝΑΙ Ο ΠΟΝΟΣ ΜΟΥ" και "ΜΑΝΤΗΛΙ ΧΡΥΣΟΚΕΝΤΗΜΕΝΟ". Κυκλοφόρησαν και τα δύο μαζί στον ίδιο δίσκο της εταιρείας ODEON (στοιχεία δίσκου: GA 1990/Go 2613 και GA 1990/Go 2607, αντίστοιχα για τα δύο τραγούδια).

Ο Διον. Μανιάτης³ τα χρονολογεί, ότι ηχογραφήθηκαν, τον Οκτώβριο του 1936. Συγκρίνοντας τις μίτρες των τραγουδιών του δίσκου μ' εκείνες των άλλων τραγουδιών του Βασ. Τσιτσάνη, προκύπτει ότι ηχογραφήθηκαν μετά το πασίγνωστο "Σ' ΕΝΑ ΤΕΚΕ ΣΚΑΡΩΣΑΝΕ" (στοιχεία δίσκου GA 1929/Go 2430). Το τελευταίο θεωρείται σαν το πρώτο τραγούδι που ηχογράφησε ο Τσιτσάνης. Άρα τα δύο τραγούδια συγκαταλέγονται μεταξύ των πρώτων που ηχογράφησε ο μεγάλος μας συνθέτης.

Και στα δύο τραγούδια παίζει μπουζούκι ο ίδιος ο Βασ. Τσιτσάνης, συνοδευόμενος από τον Σπ. Περιστέρη στο πιάνο.

Το πρώτο (ΠΙΚΡΟΣ ΕΙΝΑΙ Ο ΠΟΝΟΣ ΜΟΥ) είναι κλασσικό ρεμπέτικο τραγούδι σε ρυθμό ζεϊμπέκικο.

Το δεύτερο (ΜΑΝΤΗΛΙ ΧΡΥΣΟΚΕΝΤΗΜΕΝΟ) είναι διασκευή ενός παραδοσιακού δημοτικού τραγουδιού, που είναι γνωστό και με τον τίτλο "ΤΡΟΙΟΣ ΕΙΔΕ ΠΡΑΣΙΝΟ ΔΕΝΤΡΙ". Όπως αναφέρεται στην ετικέτα του δίσκου έχει ρυθμό καλαματιανό. Παρ' όλη την "δημοτική" προέλευση της μελωδίας και των στίχων, ο Τσιτσάνης έχει δώσει στο τραγούδι ένα εντελώς προσωπικό "στυλ". Κάτι ανάλογο έκανε και σ' άλλα παραδοσιακά τραγούδια, όπως το "ΒΑΡΚΑ ΓΙΑΛΟ", το "ΣΤΕΛΛΑ ΜΩΡ' ΣΤΕΛΛΑ" και άλλα.

Το αποτέλεσμα των ηχογραφήσεων είναι πρωτοφανές, μοναδικό και ανεπανάληπτο! Η Ελθίρα Ντε Ιντάλγκο με την "πειθαρχημένη" φωνή της, αποδίδει με εκπληκτικό τρόπο τα δύο τραγούδια. Αν και λυρική τραγουδίστρια, "μπαίνει στο πεσι" των τραγουδιών δίνοντας ρεσιτάλ ερμηνείας.

Πώς προέκυψε αυτή η συνεργασία της, μεσουρανούσης τότε στην Ευρώπη, υψίφωνου με τον πρωτοεμφανιζόμενο νεαρό Βασίλη Τσιτσάνη, μας είναι άγνωστο. Άγνωστο παραμένει, επίσης, το γιατί δεν συνεχίστηκε.

Ο Βασ. Τσιτσάνης φαίνεται σαν να "ξέχασε" αυτή τη "συνεργαΐδα" του. Ούτε ο Κώστας Χατζηδουλής⁴, ούτε ο Σωτ. Αλεξίου⁵, ούτε ο Βασ. Χριστιανός⁶ αναφέρουν στις δημοσιεύσεις τους κάποια λεπτομέρεια για το γεγονός αυτό.

Ο τελευταίος μάλιστα, το 1994, επιμελήθηκε δέκα άλμπουμ με δίσκους L.P., με τον γενικό τίτλο "ΔΙΣΚΟΓΡΑΦΙΑ ΤΣΙΤΣΑΝΗ". Στο πρώτο απ' αυτά, πού έχει τίτλο

- Η ετικέτα του δίσκου που περιέχει το τραγούδι "ΜΑΝΤΗΛΙ ΧΡΥΣΟΚΕΝΤΗΜΕΝΟ". Η επανέκδοση αυτή της πρώτης εκτέλεσης έγινε από την εταιρεία DECCA στην Αμερική, γύρω στο 1940 (συλλογή Ch. Howard).

"ΤΑ ΠΡΟΠΟΛΕΜΙΚΑ", έχει συμπεριλάβει τις δύο ηχογραφήσεις και στα σχόλια του απορεί: "...που βρέθηκε αυτή η ξένη τραγουδίστρια Ελθίρα Κάκιη και τραγούδησε τα δύο τραγούδια..."

Πιστεύω ότι η συνεργασία αυτή -Βασίλης Τσιτσάνης, Ελθίρα Ντε Ιντάλγκο, Σπ. Περιστέρης- ανήκει στις ιστορικές στιγμές του ελληνικού τραγουδιού. Παραθέτουμε τους στίχους των τραγουδιών:

ΠΙΚΡΟΣ ΕΙΝΑΙ Ο ΠΟΝΟΣ ΜΟΥ

Τι σούκανα βρε μάτια μου,
γιατί δε μου μιλήσαι,

γιατί δεν με λογίζεσαι
τσαχπίνη μου!
παρά με καταρίεσαι.

(δισ)

Γιατί σκληρή με μίσσες,
δε θέλεις για φίλια,

κι εξήγηση δεν μούδεσες,
σκληρόκαρδε!
αφού είσαι συ η αιτία.

(δισ)

Όσο σκληρά με μίσσες,
τόσο βαθιά πονάω,

γι' αυτό τσαχπίνη μου τρανέ,
βρε μάτια μου!
πίνω και ξενυχτάω.

(δισ)

Πικρός είναι ο πόνος μου,
πικρά τα δακρυά μου,

- Η επκέκτη του δίσκου που περιέχει το τραγούδι "ΜΙΚΡΟΣ ΕΙΝΑΙ Ο ΠΟΝΟΣ ΜΟΥ". Η επανέκδοσή αυτή της πρώτης εκτέλεσης έγινε από την εταιρεία DECCA στην Αμερική, γύρω στο 1940 (συλλογή Ch. Howard).

που έχυσαν για σέβανε,
κουκλάκι μου!] (δισ)
τα μάτια τα δικά μου

ΜΑΝΤΗΛΙ ΧΡΥΣΟΚΕΝΤΗΜΕΝΟ

Ποιός ει- καλέ, ποιός ειδε πράσινο δεντρί,
μαύρο- καλέ, μαυροματούσα μ' και ξανθή,
γιε μ' νάκει γαλάζια φύλλα,
μαύρα μάτια μαύρα φρύδια.] (δισ)

Και στην- καλέ, και στην κορφή μαλάματα,
κορί- καλέ, κορίτσια με τα κλάματα,

γιε μ' στη ρίζα κρύα θρύση,
ποιός να πει ποιός να γεμίσει.] (δισ)

Εκεί- καλέ, εκεί έσκειψα να πω κι εγώ,
μα τ' ά- καλέ, μα τ' άστρο μα τον ουρανό,

γιε μ' να πω και να γεμίσω,
μαύρα μάτια να φιλήσω.] (δισ)

Μου 'πε- καλέ, μου 'πесе το μαντήλι μου,
καημό- καλέ, καημό πούχουν τα χείλη μου,

γιε μ' το χρυσοκενημένο
μα χαρά ήταν το καημένο.] (δισ)

Ερχόμαστε στο επόμενο τραγούδι. Είναι το "Ο ΜΥΛΟΣ ΤΗΣ ΚΟΝΤΥΛΩΣ". Στον δίσκο εμφανίζεται σαν σύνθεση του Δημ. Περδικόπουλου. Ο ρυθμός του είναι συρτός. Το τραγούδι κινείται μέσα στο γνωστό "στυλ" των τραγουδιών του Περδικόπουλου. Πιο χαρακτηριστικό του τραγούδι "Ο ΑΜΑΞΑΣ", γνωστό και με τον τίτλο "ΣΙΓΑ ΚΑΛΕ ΤΗΝ ΑΜΑΞΑ", που κυκλοφόρησε στον ίδιο

δίσκο με το "Σ' ΕΝΑ ΤΕΚΕ ΣΚΑΡΩΣΑΝΕ". Η ηχογρά- φηση έγινε την ίδια μέρα με τις δύο προηγούμενες (ΜΑΝΤΗΛΙ ΧΡΥΣΟΚΕΝΤΗΜΕΝΟ ΚΑΙ ΜΙΚΡΟΣ ΕΙΝΑΙ Ο ΠΟΝΟΣ ΜΟΥ), αλλά ο δίσκος κυκλοφόρησε ίσως λίγο αργότερα, πάντως το 1937.

Την τραγουδίστρια συνοδεύει λαϊκή ορχήστρα με μπου- ζούκι που παίζει ο Σπύρος Περιστέρης. Μεγάλος καλλιτέ- χνης ο τελευταίος, έπαιζε καταπληκτικά πιάνο, μπουζού- κι, μαντολίνο και κιθάρα!

Στην εκτέλεση του τραγουδιού, μαζί με την Ελβίρα Ντε Ιντάλγκο, εμφανίζεται ως τραγουδιστής και ο συνθέ- της Δημ. Περδικόπουλος. Συγκεκριμένα κάνουν "διάλο- γο" τραγουδώντας χωριστά ο καθένας. Παραθέτουμε τους στίχους του τραγουδιού:

Ο ΜΥΛΟΣ ΤΗΣ ΚΟΝΤΥΛΩΣ

Ελβίρα: Μπάριμπα-Θανάση μωλωνά
για δεν αλέθ' ο μύλος
για δεν αλέθ' ο μύλος] (δισ)
της θειάς μας της Κοντύλωσ.

Περδικόπουλος: Εκτές το βράδυ βρε Μαριώ
μούσπασε το λιθάρι
κι ο άξονας λυγάει
και δεν αλέθει στάρι
αχ δεν αλέθει στάρι
φως μου χρυσό καμάρι

Ελβίρα: Τώρα μπάριμπα-Θανάση μου
ντερβίσιο μωλωνά μου
να κάνεις την καρδιά μου] (δισ)
ν' αλέσεις τ' αλεσμά μου

Περδικόπουλος: Θα τον εφτιάξω βρε Μαριώ
θ' αλλάξω το λιθάρι
θ' αλλάξω το λιθάρι
ν' αλέθει κεκριμπάρι
ν' αλέθει πια κριθάρι
θα φτιάξω το λιθάρι
- γειά σου Περδικόπουλε!

Ας έρθουμε στα επόμενα δύο τραγούδια. Είναι τα: "ΜΑ- ΤΙΑ ΜΟΥ ΜΕΓ' ΑΛΛΑ" και "ΝΕΒΑ ΜΑΝΕΣ - Μανές". Και τα δύο περιέχονται στον ίδιο δίσκο της ODEON. Πρέπει να ηχογραφήθηκαν κι αυτά μέσα στο 1937.

Στοιχεία των ετικετών του δίσκου: GA 7045/A 190933b/Go 2753 για το πρώτο και GA 7045/A 190933b/GO 2752 για το δεύτερο. Και τα δύο εμφανί- ζονται στις ετικέτες ως δημιουργίες του Σπ. Περιστέρη. Μόνον, όμως, των στίχων πρέπει να είναι δημιουργός ο Περιστέρης. Η μουσική και των δύο τραγουδιών είναι παραδοσιακή.

Στο πρώτο τραγούδι, η μελωδία του είναι καθαρά μι- κρασιάτικη: Είναι βασισμένη πάνω στη μελωδία του πασί- γνωστου τραγουδιού "ΘΑ ΣΠΑΣΩ ΚΟΥΤΙΕΣ" ή πρόκειται για συρραφή της τελευταίας με κάποια άλλη.

Το άλλο τραγούδι είναι ένας παραδοσιακός σμυρνέϊκος αμανές. Παρ' όλο που έχει τον τίτλο "NEBA MANES", ακολουθεί τον δρόμο του "Χιτζάζ". Πάνω στο θέμα αυτό ο Πάργος Αγγελινάρας⁷ μας είπε τα εξής διαφωτιστικά:

"Ο συγκεκριμένος Μανές, που τραγουδάει η Ελβίρα Ντε Ιντάλγκο, ακολουθεί το δρόμο του Χιτζάζ. Επιγράφεται Νεβά, πιθανώτατα, επειδή αρχίζει και περιστρέφεται γύρω από το φθόγγο sol (ΔΙ), τον οποίον οι μουσικοί της Εγγύς Ανατολής ονομάζουν Νεβά. Δεν έχει σχέση όμως με τον δρόμο Νεβά, ο οποίος έχει άλλα μουσικά διαστήματα και άλλη πλοκή. Το μόνο κοινό σημείο είναι το ότι και ο Νεβά (μουσικός δρόμος) αρχίζει και περιστρέφεται γύρω από το φθόγγο sol (ΔΙ)".

Η Ελβίρα Ντε Ιντάλγκο λοιπόν, τραγούδησε τον αμανέ, ακολουθώντας πιστά τον δρόμο του "Χιτζάζ"! Προφανώς, αυτό έγινε καθ' υπόδειξη του Σπ. Περιστερν, άριστου γνώστη του είδους.

Παραθέτουμε τους στίχους των τραγουδιών:

ΜΑΤΙΑ ΜΟΥ ΜΕΓΑΛΑ

Μελανουράκι σαν περνάς μπροστά μου,
η απονιά σου μου σφάζει την καρδιά μου,
σκλάβο σου μικρό μου μ' έχεις και με τυραννάς,
και στην γειτονιά μου άλλον έχεις και γλεντάς.

Αμάν - αμάν γιάλα, μάτια μου μεγάλα,
πίνω πίνω και μεθώ τον καημό να ξεκνώ,
με φωνάζουσε μπεκρή κι η αιτία είσαι 'συ.

Πες μου μικρό μου τι με βασανίζεις,
και την καρδιά μου με πίκρες την ποτίζεις,
στο 'πα και στο ξαναλέω μ' άλλον μη γυρνάς,
κι απ' τη γειτονιά μου πάψε πλέον να περνάς.

Αμάν - αμάν γιάλα, μάτια μου μεγάλα,
πίνω πίνω και μεθώ τον καημό μου να ξεκνώ,
με φωνάζουσε μπεκρή κι η αιτία είσαι συ.

NEBA MANES - Μανές

Αμάν, αμάν, αμάν!
Το πήρα απόφαση, αμάν! άχ απόφαση,
σ' ένα θουνό να ζήσω, μεντέϊ, αμάν, αμάν! Αμάν.
αμάν σ' ένα θουνό να ζήσω, αχ μεντέϊ!
αχ εκεί η φθίση μ' έκανε αμάν, αμάν!
το μνήμα μου να κτίσω, αχ, αχ,
αχ, αμάν, αμάν!

- Γειά σου ... με το βιολί σου!

Κλείνοντας αυτό το μικρό αφιέρωμα διαπιστώνουμε τα παρακάτω:

Πρώτον, ότι στα πέντε τραγούδια έχει αναμικθεί εννεργά ο Σπύρος Περιστερνς. Είτε ως οργανοπαίκτης, είτε ως στιχουργός. Εκείνη την εποχή ήταν υπεύθυνος ηχογραφήσεων της εταιρείας δίσκων ODEON.

- Να ήταν αυτός που μεσολάβησε για να ηχογραφηθεί η μεγάλη καλλιτέχνηδα τα τραγούδια αυτά;

Μας είναι άγνωστο.

Δεύτερον, ότι η Ελβίρα Ντε Ιντάλγκο, με τα πέντε παραπάνω τραγούδια, τραγούδησε δειγματολογικά πάνω σε όλο το φάσμα του λαϊκού τραγουδιού της εποχής: Ρεμπέτικο, Δημοτικό, Νεοδημοτικό, Σμυρνέϊκο και Αμανέ! Περίπτωση μοναδική στο ελληνικό τραγούδι, ένας καλλιτέχνης της όπερας να τραγουδά τέτοια τραγούδια!

Υπάρχουν βέβαια αρκετές περιπτώσεις όπου λυρικοί καλλιτέχνες τραγούδησαν δημοτικά και δημοτικοφανή τραγούδια ("ΓΕΡΟ-ΔΗΜΟΣ", "ΛΑΓΓΙΑΡΝΗ" κ.ά.). Αλλά ρεμπέτικα και αμανέδες κανέναν!

Πιστεύουμε ότι η ομάδα αυτή των πέντε τραγουδιών, είναι εξ ίσου σημαντική με τις υπόλοιπες ελληνόφωνες ηχογραφήσεις της καλλιτέχνηδας.

Ας ελπίσουμε ότι στο μέλλον θα έρθουν στο φως περισσότερες λεπτομέρειες για τις συνθήκες που συνετέλεσαν να ηχογραφηθούν τα τραγούδια που παρουσιάσαμε.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ - ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. "ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΛΥΡΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ 100 ΧΡΟΝΙΑ". Ένθετο σε άλμπουμ με δίσκους L.P. Έκδοση Υπουργείου Πολιτισμού. Επιμέλεια κειμένων Πάργος Λεωτσάκος. Αθήνα 1988.

2. "ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΜΕΣΟΠΟΛΕΜΟΥ Νο 1". Άλμπουμ με δύο δίσκους L.P. (Μ.Β.Ι. 10513/14). Επιμέλεια Δημ. Ράνιος. Αθήνα 1992. Στο εξώφυλλο υπάρχει απόσπασμα του συμβολαίου της Ελβίρα Ντε Ιντάλγκο με την εταιρεία Η.Μ.Υ.

3. ΜΑΝΙΑΤΗΣ ΔΙΟΝ.: "ΒΑΣΙΛΗΣ ΤΣΙΤΣΑΝΗΣ Ο ΑΤΕΛΕΙΩΤΟΣ". Αθήνα 1994.

4. ΧΑΤΖΗΔΟΥΛΗΣ ΚΩΝ.: "ΒΑΣΙΛΗΣ ΤΣΙΤΣΑΝΗΣ". Αθήνα 1979.

5. ΑΛΕΞΙΟΥ ΣΩΤ.: "ΒΑΣ. ΤΣΙΤΣΑΝΗΣ - Η παιδική ηλικία ενός ξεχωριστού δημιουργού". Αθήνα 1998.

6. ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ ΒΑΣ.: Σημείωμα σε άλμπουμ με δίσκους L.P. που έχει τίτλο "ΔΙΣΚΟΓΡΑΦΙΑ ΤΣΙΤΣΑΝΗ Νο 1 - ΤΑ ΠΡΟΠΟΛΕΜΙΚΑ" (Ε.Μ.Ι. 7243). Αθήνα 1994.

7. ΓΙΩΡΓΟΣ Κ. ΑΓΓΕΛΙΝΑΡΑΣ: Φιλολόγος και Μουσικολόγος. Έχει δημοσιεύσει πολλές μελέτες φιλολογικού, ιστορικού και μουσικολογικού περιεχομένου: Εμμανουήλ Βαμβουδάκης (1981), Αθανάσιος Καποράλης (1983), Θεοδώρου Φωκαέως μνήμη (1984), Η εκκλησιαστική βυζαντινή μουσική από το 1820 μέχρι σήμερα (1984), Βυζαντινή μελωδία και εύργαση μουσική (1985), Αυθεί στη Σάμο η ψαλτική παράδοση (1986), Η Ψαλτική Τέχνη μέσα από τη νεοελληνική πεζογραφία (1988), Συνέχεια και ομοιογένεια της ελληνικής μουσικής παράδοσης (1988), Το εκφωτιστικό ύψος των λειτουργικών κειμένων (1989), Το Μοναστήρι της Μεγάλης Παναγίας στη Σάμο (1989), Η εκθαμβωτική ακμή της μεταβυζαντινής μελωδίας (1990), Θρασύμβουλος Στανίσιος (1991), Η γονιμότητα του αρχετύπου και η ακαρπία της διασκευής (1991), Αφιέρωμα στον πρωτοψάλτη Γεώργιο Σύρκα (1992), Η ψαλτική παράδοση του Οικουμενικού Πατριαρχείου (1992), Το δημοτικό τραγούδι - Το κλέφτικο τραγούδι (1995) κ.ά. Αρκετά από τα παραπάνω θέματα έχουν παρουσιαστεί σε ραδιοφωνικές και τηλεοπτικές εκπομπές. Τιμητικές διακρίσεις: Από την Ακαδημία Αθηνών για το επιστημονικό συγγραφικό έργο του, από το Υπουργείο Πολιτισμού για τις μουσικολογικές δραστηριότητές του και από το Δήμο Αθηναίων για την προσφορά του στην Εκπαίδευση.

8. Ευχαριστούμε τους κ.κ. Γιώργο Αγγελινάρα, Σωτήρη Λυκουρόπουλο, Ηλία Μπαρούνη και Charles Howard για τη βοήθειά τους στην παρουσίαση του παρόντος.

(Σημ.: Δεν πρέπει να αποκλείσουμε το ενδεχόμενο η Ελβίρα Κάκκη να είναι κάποιο άλλο πρόσωπο)